

Оригинални научни рад

Original scientific paper

UDK: 630:[658.5+65.01](497.11+497.6)

Dragan Čomić¹,

Nikola Škrbić²,

Dženen Bećirović³,

Mirjana Milovanović⁴

PREGLED ORGANIZACIJA I INSTITUCIJA ŠUMARSTVA U REPUBLICI SRPSKOJ, FEDERACIJI BIH, SRBIJI, HRVATSKOJ I CRNOJ GORI

Abstrakt: U radu su prezentovani rezultati istraživanja organizacionih struktura proizvodno-poslovnih sistema i institucija šumarstva u Republici Srpskoj, Federaciji BiH, Srbiji, Hrvatskoj i Crnoj Gori, kao i trenutno stanje šuma i šumskog zemljišta, vlasnička struktura, broj zaposlenih i aktuelna zakonska regulativa. Komparacijom trenutne organizacione strukture u navedenim zemljama, dolazimo do zaključka da postoji potreba za pokretanjem inicijativa reorganizovanja i usklađivanja organizacionih struktura sa trenutnim potrebama i raspoloživim materijalnim i ljudskim resursima, i to predstavlja jednu od ključnih stvari u uspješnom, efikasnom i održivom upravljanju i gazdovanju šumama. U radu su prezentovane trenutno stanje šuma i šumskog zemljišta, vlasnička struktura šuma po površini, organizacione strukture nadležnih ministarstava, uprava za šume, javnih preduzeća šumarstva, osnovni zakonodavni okvir, kao i komparativna analiza svih navedenih elemenata u analiziranim državama.

Ključne riječi: organizaciona struktura sektora šumarstva, organizacije i institucije šumarstva, zakonodavni okvir u šumarstvu

1 Univerzitet u Banjoj Luci, Šumarski fakultet (rad na poglavljima za R.Srpsku, Srbiju, Hrvatsku, Crnu Goru), dcomic.sfb@gmail.com

2 Diplomirani inženjer šumarstva (rad na poglavljima za R.Srpsku, Srbiju, Hrvatsku, Crnu Goru) nikolaskrbic87@gmail.com

3 Univerziteta u Sarajevu, Šumarski fakultet (rad na poglavlju za Federaciju BiH), becirovic.dzenan@gmail.com

4 Master menadžmenta i biznisa, mirjanamilovanovic@yahoo.com

SURVEY OF FORESTRY ORGANIZATIONS AND INSTITUTIONS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA, FEDERATION OF B&H, REPUBLIC OF SERBIA, CROATIA AND MONTENEGRO

Abstract: This paper presents the results of research of organizational structures of production and business systems and institutions in forestry in the Republic of Srpska, Federation B&H, Republic of Serbia, Croatia and Montenegro, as well as the current state of forests and forest land, ownership structure, number of employees and current legislation. Comparing the current organizational structure in these countries, we conclude that there is a need for initiating reorganization and compliance of organizational structures with the current needs and available material and human resources, which represents one of the keys to a successful, efficient and sustainable forest management. This paper presents current condition of forests and forest land, ownership structure, organizational structures of the relevant ministries, forest administration, public forest enterprises, basic legal framework, as well as comparative analysis of all of these elements in the analyzed countries.

Key words: organizational structure of the forest sector, forestry organizations and institutions, legal framework for forestry

1. UVOD

Svako svjesno udruživanje ljudi, kojima je cilj da odgovarajućim sredstvima ispune određene zadatke s najmanjim mogućim naporom, najmanjim troškom na bilo kojem području rada i života u cilju podmirivanja životnih potreba naziva se organizacija. Organizacija počinje s pojavom čovjeka, čovjek se njome počeo baviti s početkom obavljanja korisnog proizvodnog rada, preoblikovanja predmeta rada u raznovrsne proizvode.

Redovno funkcionisanje proizvodno-poslovnih sistema i institucija u zemljama Zapadnog Balkana je otežano velikim brojem faktora, počev od skorih ratnih dešavanja pa sve do teškog procesa tranzicije, kroz koje sve zemlje prolaze, sa manjim ili većim uspjehom. Organizaciona struktura je temelj svake institucije i proizvodno-poslovnog sistema i predstavlja sredstvo za ostvarivanje cilja. Osnovna ideja pri izradi ovog rada bila je rješavanje problema nepostojanja jasnog i cjelovitog pregleda, kao i uporedne analize, trenutne situacije šumarstva pojedinih zemalja Zapadnog Balkana, i to u pogledu: stanja šuma i šumskog zemljišta, organizacione strukture resornih ministarstava, organizacione strukture javnih preduzeća.

Pri tome uvijek treba istaći činjenicu da organizaciona struktura organizacija i institucija šumarstva ne može biti trajna i nepromjenljiva, već bi vremenom trebalo

da se mijenja i transformiše u odgovarajuću strukturu koja bi omogućila najveću efikasnost i efektivnost u poslovanju.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja ćemo definisati na osnovu postavljenog problema i predmeta istraživanja. Proučavajući domaću literaturu, uočen je problem nepostojanja jedinstvenog i cjelovitog pregleda organizacija i institucija šumarstva na području pojedinih zemalja Zapadnog Balkana. Osnovni predmet istraživanja su postojeće organizacione forme i strukture preduzeća i institucija iz oblasti šumarstva, i to u pojedinim zemljama Zapadnog Balkana. U skladu sa navedenim, cilj ovog istraživanja je da se na osnovu dostupnih podataka jasno i cjelovito prikaže i uporedno analizira trenutna organizaciona struktura stanja, preduzeća i institucija šumarstva u navedenim zemljama, kao i da, direktno i indirektno, ukaže na neke probleme i moguća rješenja

3. METOLOGIJA

Prilikom izrade ovog preglednog rada korišćene su metode analize, deskripcije i komparacije. Metode analize i deskripcije su korištene kao postupak kojim smo analizirali postojeće stanje i opisali svojstva posmatranih pojava, kao i slijed određenih događaja, prvenstveno vezanih za promjene organizacionih struktura, kao i zakonskih regulativa. Metoda komparacije korišćena je za upoređivanje postojećih organizacionih struktura, kao i poređenja trenutnog stanja šumskog fonda u pojedinim zemljama.

Od praktičnih radnji i tehničkih sredstava koja se primjenjuju u istraživačkoj djelatnosti za prikupljanje podataka, u radu su korištene klasične metode prikupljanja primarnih i sekundarnih podataka putem kancelarijskog i terenskog istraživanja. Primarni podaci su prikupljeni anketiranjem putem anketnog lista, koji su ispunjavani u direktnom kontaktu (anketiranju), ili putem e-maila. Sekundarni podaci su prikupljeni iz postojeće izvorne dokumentacije pojedinih organizacija i institucija šumarstva, kao i iz dostupnih elektronskih i štampanih literarnih izvora.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA SA DISKUSIJOM

4.1. Organizaciona struktura sektora šumarstva u Republici Srpskoj

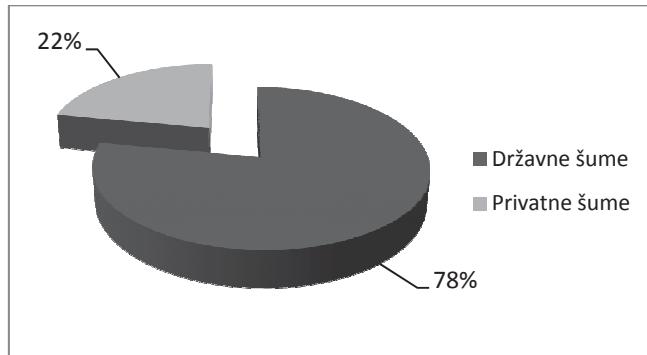
4.1.1. Stanje šuma u Republici Srpskoj

Prema zvaničnim podacima Katastra šuma i šumskog zemljišta u Republici Srpskoj (JPŠ “Šume RS”, 2011) ukupna površina šuma i šumskog zemljišta iznosi 1 278 181,53 ha, ili 51,7%, od čega površina državnog šumskog fonda iznosi 999 956,3 ha ili 78,23%, a privatnih šuma 278 224,43 ha ili 21,76%. U okviru državnih šuma, zastupljene su šume i šumska zemljišta dva nacionalna parka (20 744 ha), i industrijskih plantaža (oko 7 383 ha) (Vlada Republike Srspeke (RS), 2012). Pregled državnih i privatnih šuma i šumskog zemljišta po različitim kategorijama, dat je u tabeli 1.

Tabela 1: Površine šuma i šumskih zemljišta RS po kategorijama

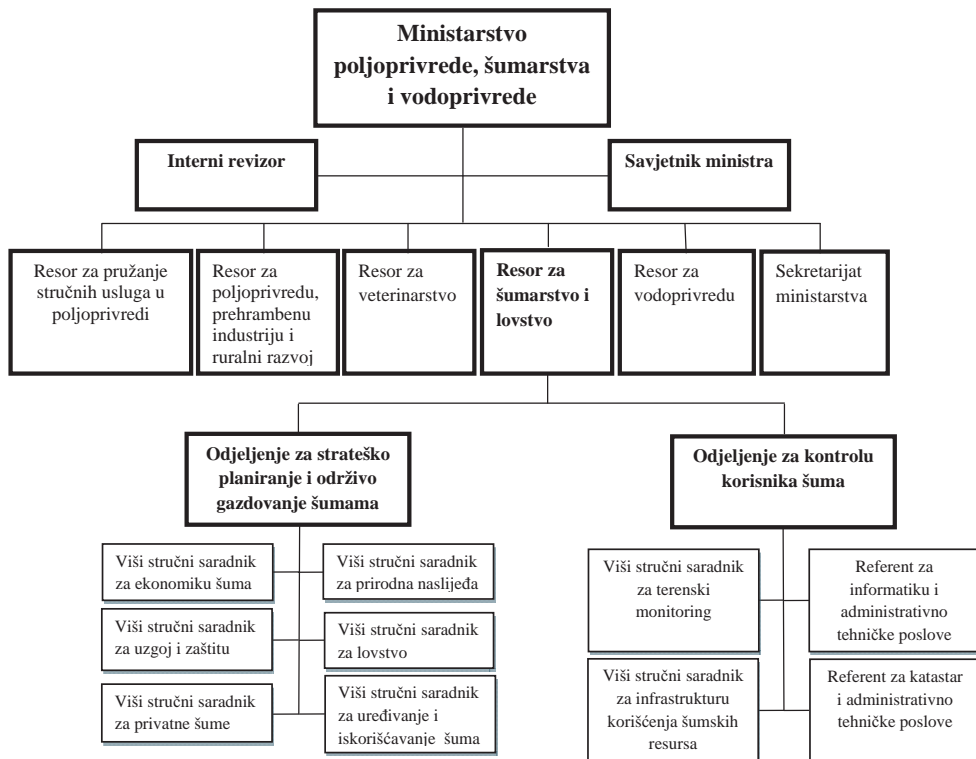
Kategorije šuma	Državne šume		Privatne šume	
	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%
Visoke šume sa prirodnom obnovom	468 748.33	46.28	89962.63	32.34
Visoke degradirane šume	21 800.81	2.19	2504.87	0.91
Šumske kulture	59 210.77	5.93	1096.19	0.39
Ukupno visoke šume	543 759.91	54.37	93563.69	33.62
Ukupno izdanačke šume	178 249.37	17.82	176502.61	63.44
Površine podesne za pošumljavanje	207 010.27	20.70	5908.59	2.12
Površine nepodesne za gazdovanje	52 696.92	5.26	2249.43	0.80
Ukupno nesporni šumski fond	981 715.47	98.17	278224.3	100
Uzurpacije	18 240.63	1.82	-	-
UKUPNO	999 956.30	100	278224.3	100

Potrebno je napomenuti da se podaci Druge inventure šuma na velikim površinama u Republici Srpskoj (2006-2009. godina) značajno razlikuju od navedenih podataka, u smislu veće površine pod šumama (slični podaci se nalaze i u drugim dokumentima ili radovima), ali se ti podaci ne navode iz razloga trenutnog nepostojanja zvanične publikacije rezultata Druge inventure (izrađen je Početni izvještaj, ali ne i zvanična publikacija). Po nezvaničnim podacima, smatra se da je površina pod šumama veća za oko 300 000 ha. Pregled vlasničke strukture šuma po površinama u Republici Srpskoj, prikazan je na grafikonu 1.

Grafikon 1: Vlasnička struktura šuma po površini u Republici Srpskoj

Osnovu strateškog i zakonodavnog okvira u oblasti šumarstva predstavlja Strategija razvoja šumarstva Republike Srpske, kao i trenutno važeći Zakon o šumama Republike Srpske, koji je usvojen 17. juna 2008. godine, a objavljen u Službenom glasniku RS br. 75/08. Stupanjem na snagu Zakona o šumama RS iz 2008. godine, prestaju da

Shema 1: Organizaciona shema Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vlade Republike Srpske

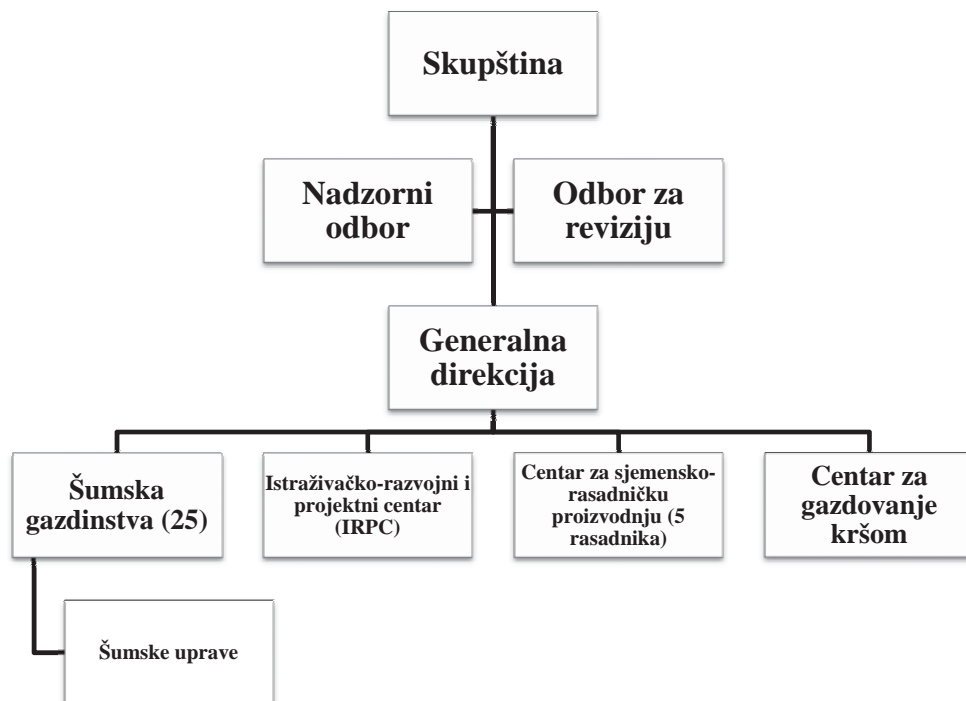
важе закони, измјене и допуне објављене у Службеним гласницима РС бр. 13/94, 8/96, 10/97, 23/98, 18/99, 43/02, 53/05 и 91/06. Законом о шумима РС уређује се политика и планирање, управљање и газдовање шумима и шумским земљиштем, заштита шума, финансирање и вриједност шума, као и друга питања од значаја за шуму и шумско земљиште. Законске одредбе важе и за државне и за приватне шуме.

4.1.2. Organizaciona struktura Ministarstva Vlade Republike Srpske

Nadzor nad sprovođenjem propisa iz oblasti šumarstva i lovstva vrši Republička šumarska inspekcija koja se nalazi u okviru Republičke uprave za inspeksijske poslove. Nadležno ministarstvo za šumarstvo u Vladi Republike Srpske je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Organizaciona struktura resornog ministarstva data je na shemi 1.

4.1.3. Organizaciona struktura Javnog preduzeća šumarstva JPŠ „Šume RS” a. d.

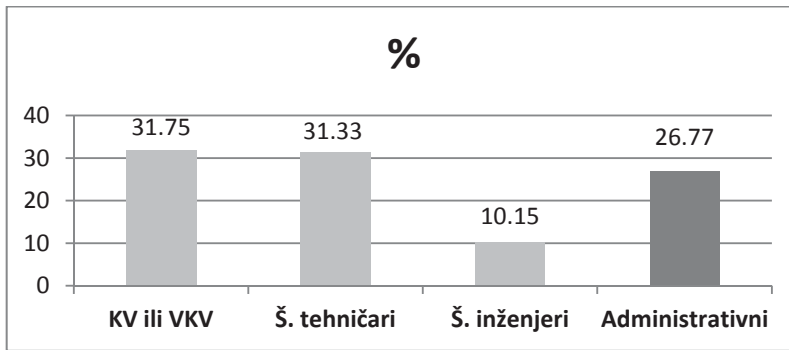
Gazdovanje шумима на простору Републике Српске врши Министарство пољопривреде, шумарства и водoprивреде, док су Јавном предузећу шумарства „Шуме Републике Српске“ а.д., на основу уговора, шуме date на коришћење. Јавно предузеће у свом саставу има слjedeће организационе дијелове: шумска газдинства (25) (у 2012. години дошло је до реорганизације појединих газдинстава, односно до издвајања појединих управа у засебна газдинства, и стога је број газдинстава са dotadaшња 23 повећан на 25), Центар за сјemensко-rasadничку производњу, Истраживачко развојни и пројектни центар, Центар за газдовање кршом, а према потреби могу се основати и други организациони дијелови. Обављање заједничких и стручних послова у Јавном предузећу врши Дирекција јавног предузећа, која функционише у сједишту Јавног предузећа. У оквиру појединих шумских газдинстава, а у циљу ефикаснијег пословања могу се формирати шумске управе, радне јединице и ревири. Потребно је истаћи чињеницу да је предузеће формирано у складу са два закона, и то Законом о јавним предузећима РС, као и Законом о привредним друштвима, па је Организациона структура JPŠ „Шуме Републике Српске“ а.д., data је на shemi 2.

Shema 2: Organizaciona struktura JPŠ "Šume Republike Srpske"

Prema izvornoj dokumentaciji JPŠ "Šume RS" (JPŠ "Šume RS, 2013), poslove Skupštine Javnog preduzeća obavlja Vlada Republike Srpske, ona je nadležna da donosi Statut Javnog preduzeća, izmjene i dopune Statuta, utvrđuje poslovnu politiku Javnog preduzeća, daje saglasnost na cjenovnik javnog preduzeća, usvaja godišnji plan i izvještaje o poslovanju, imenuje i razrješava Nadzorni odbor i Odbor za reviziju i odlučuje o njihovim naknadama. Nadzorni odbor se sastoji od sedam članova, od kojih se tri člana biraju iz reda zaposlenih u Javnom preduzeću, a četiri člana izvan Javnog preduzeća. Generalni direktor i izvršni direktori ne mogu biti članovi Nadzornog odbora. Izbor i imenovanje članova Nadzornog odbora Javnog preduzeća vrši Skupština, a na osnovu raspisanog javnog konkursa. Upravu Javnog preduzeća čine direktor Javnog preduzeća i 5 izvršnih direktora. Direkcija šuma vrši poslove upravljanja i menadžmenta, rukovođenja, koordinacije, integracije i usmjeravanja, kao i druge administrativno-stručne poslove za potrebe generalne direkcije. Istraživačko-razvojni i projektni centar obavlja poslove unapređenja i razvoja planiranja i projektovanja u šumarstvu, izradu šumskoprivredne i lovne osnove, tipološko-pedološko kartiranje, projektovanje i trasiranje šumskih komunikacija i druge poslove.

Prema trenutno raspoloživim podacima zvanične statistike (Republički zavod za statistiku RS (RZZS RS), 2012), ukupan broj zaposlenih radnika u šumarskim preduzećima (u državnom vlasništvu) Republike Srpske u 2011. godini je 4226, od čega je na poslovima podizanja i gajenja šuma 1553, iskorišćavanja šuma 1548 i ostalim djelatnostima 1125 radnika. Od navedenog, po kvalifikaciji i stručnosti, situacija je sljedeća: 1.342 stručna KV ili VKV radnika, 429 šumarskih inženjera, 1324 šumarska tehničara i 1131 administrativni radnik. Procentualni iznosi zastupljenosti pojedinih kategorija stručne spreme, prikazani su na grafikonu 2.

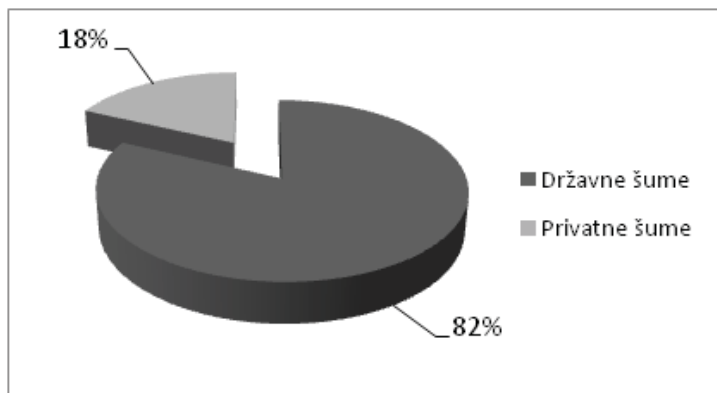

Grafikon 2. Stepeni stručne spreme zaposlenih u Javnom preduzeću

4.2. Organizaciona struktura sektora šumarstva u Federaciji BiH

4.2.1. Stanje šuma u Federaciji BiH

Prema zvaničnim podacima Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH (Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPVŠ), 2011) šume i šumska zemljišta se prostiru na površini od oko 1 521 400 ha ili na oko 48% ukupne teritorije Federacije BiH što ih čini nezaobilaznim elementom u očuvanju ekološke stabilnosti ovog prostora s jedne strane, i osnovnim pokretačem ekonomskog razvoja lokalnih zajednica s druge strane. Dominantna kategorija vlasništva nad šumama u Federaciji BiH je kategorija šuma u državnom vlasništvu koje se prostiru na površini od 1 244 400 ha ili oko 81,8%, dok se šume i šumska zemljišta u privatnom vlasništvu nalaze na površini od 255 615 ha ili oko 18,2%. Kada je u pitanju struktura šuma u državnom vlasništvu dominiraju visoke šume sa prirodnom obnovom koje se prostiru na površini od 568 432,2 ha ili oko 45% od ukupne površine šuma i šumskog zemljišta u Federaciji BiH, dok izdanačke šume zauzimaju površinu 255 615,1 ha ili oko 20,7%. Značajne površine šuma i šumskih zemljišta su još uvijek kontaminirane minama i predstavljaju otežavajući faktor u obavljanju svakodnevnih privrednih aktivnosti. Takve površine trenutno zauzimaju prostor od 129 453,3 ha ili oko 10,5%. Vlasnička struktura šuma po površini prikazana je na grafikonu 3, a stanje državnih šuma po kategorijama predstavljeno je u tabeli 2.

Grafikon 3: Vlasnička struktura šuma po površini u Federaciji BiH

Табела 2: Површине државних шума и шумских земљишта ФБиХ по категоријама

Категорије шума	Државне шуме	
	Површина(ха)	%
Високе шуме са природном обновом	485 658,5	39%
Високе деградиране шуме	18 349,4	1,5%
Шумске културе	64 424,3	5,2%
Укупно високе шуме	568 432,2	45,7%
Укупно изданаčke шуме	255 615,1	20,5%
Површине подесне за пошумљавање	181 163,5	14,6 %
Површине неподесне за газдовање	109 718,1	8,8%
Укупно неспорни шумски фонд	1 114 928,9	89,6%
Миниране површине	129 453,3	10,4%
УКУПНО	1 244 382,2	100%

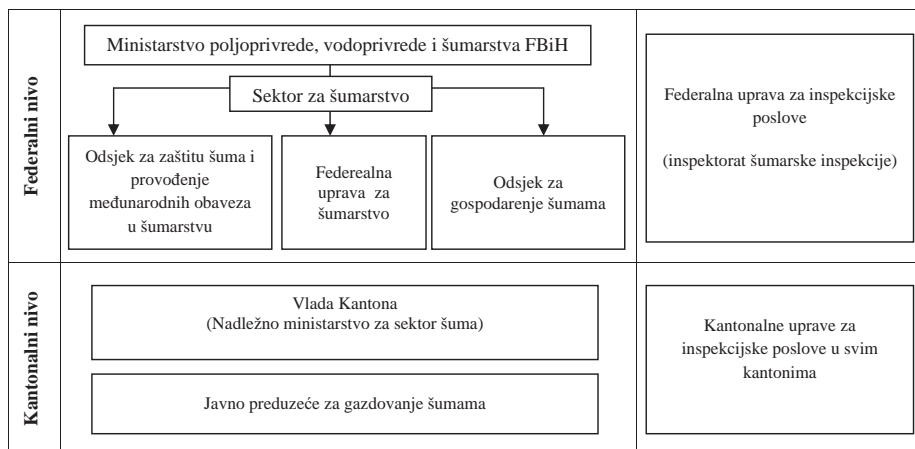
У званичним извјештајима често се наглашава чињеница да је структура шума у Федерацији БиХ веома неповољна и да је за постизање одрживог газдовања овим природним богатством неопходно континуирано улагање у обнову и унапређење шумског фонда. Такође се напомиње да за таква улагања није довољан прилив средстава која се остваре на име продаје дрвних производа, већ да ће корисници шума, одговорне институције за управљање шумским ресурсима и шира друштвена заједница морати додатно инвестирати како би се унаприједило стање шумских ресурса и осигурала њихова дуготрајност.

4.2.2. Организациона структура сектора шумарства у Федерацији БиХ

Оквир за тренутну организацију шумарског сектора у Федерацији БиХ је утемељен усвајањем Закона о шумама из 2002. године (Службене новине ФБиХ бр: 23/02) (Влада Федерације БиХ (Влада ФБиХ), 2002) у коме су јасно прецизиране надлежности свих нивоа власти када су у питању управљање и газдовање шумским ресурсима. У складу са прописима овог закона успостављена је организација сектора која се огледала у формирању Сектора за шумарство и Управе за шумарство у оквиру Министарства пољопривреде, водoprивреде и шумарства Федерације БиХ. Оквирна надлежност Министарства се огледа у координацији и пружању помоћи институцијама на кантонском нивоу које су задужене за управљање шумама на подручју одређеног kantona, али и јавним предузећима којима је припала улога корисника шумских ресурса.

Федерална управа за шумарство поседује капацитете за обављање послова стручне и техничке помоћи при изради важних докумената за сектор шумарства, као и прикупљање и обрада података о стању шумских ресурса за подручје Федерације БиХ. Када су у питању надлежности kantona (Федерација БиХ је децентрализована и сачињена од 10 kantona) које имплементирају кантонска министарства надлежна за сектор шумарства,

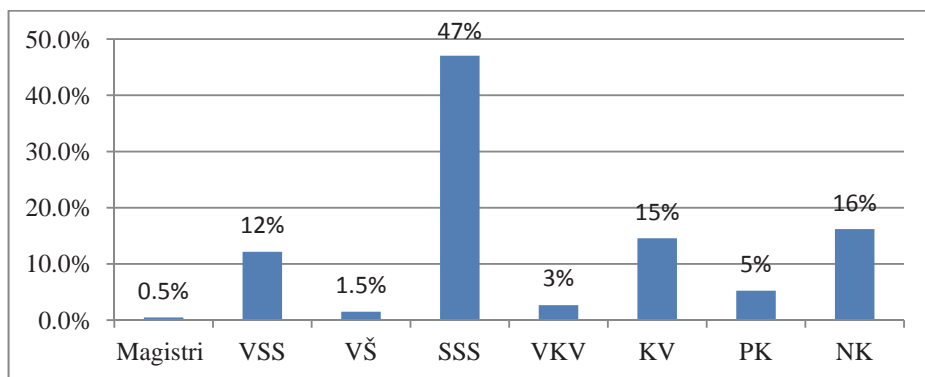
u skladu sa Zakonom o šumama iz 2002. godine njima je pripala odgovornost čuvanja i zaštite šuma. Kantonalne uprave za šume su dužne redovno provoditi monitoring, pravovremeno izvještavanje i organizaciju protivpožarne zaštite i borbu protiv šumskih štetočina, kao i pripremu i usvajanje šumsko-gospodarskih osnova za privatne šume na području kantona. Poslove nadzora i inspekcije obavlja Federalana šumarska inspekcija koja se nalazi u okviru Federalne uprave za inspeksijske poslove. Organizacija sektora šumarstva u Federaciji BiH je prikazana na shemi 3.

Shema 3.: Organizaciona struktura sektora šumarstva u FBiH

Pokretanjem inicijative opštine Konjic, koja je podržana od strane Saveza gradova i opština Federacije BiH, donesena je Presuda Ustavnog suda Federacije BiH (14.04.2009. godine) kojom se utvrdilo da Zakon o šumama Federacije BiH povrijeđuje pravo na lokalnu samoupravu. Ovom Presudom je Zakon o šumama Federacije BiH prestao važiti, a kao prelazno rješenje Vlada Federacije BiH je usvojila Uredbu o šumama 23.12.2009. godine (Službene novine FBiH br: 83/09) (Vlada FBiH, 2009). Uredba o šumama Federacije BiH je ostala na snazi do kraja 2011. godine kada je novom presudom Ustavnog suda Federacije BiH i ona proglašena nevažećom i od tada je sektor šumarstva u takozvanom „pravnom vakuumu“, jer trenutno nema zakona koji reguliše oblast šumarstva. Iako je Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Federacije BiH razmatrao nacrt Zakona o šumarstvu i usvojio zaključak da isti može poslužiti kao osnova za izradu novog zakona, do sada proces donošenja zakonskog rješenja za oblast šumarstva u Federaciji BiH nije doveden do kraja. U cilju prevazilaženja zakonskih prepreka za obavljanje redovnih aktivnosti u sektoru šumarstva na nivou kantona, u većini kantona Federacije BiH su pokrenute inicijative za donošenje Zakona o šumama na kantonalnom nivou.

Provođenje aktivnosti gazdovanja šumama na području Federacije BiH obavljaju javna preduzeća za gazdovanje šumama čiji su osnivači vlade kantona. Na teritoriji Federacije BiH u skoro svim kantonima su osnovana kantonalna javna preduzeća za gazdovanje šumama. Izuzetak su Hercegovačko-neretvanski i Posavski kanton u kojima ovaj proces nije doveden do kraja. Kada je u pitanju obavljanje poslovnih aktivnosti u polju gazdovanja šumama sva preduzeća su, u skladu sa podacima iz 2011. godine, pokazala napredak u odnosu na prethodne godine (loši poslovni rezultati uzrokovani recesijom na globalnom nivou) i iskazala pozitivan poslovni rezultat. Sva preduzeća iskazuju visoka potraživanja od kupaca i slabu dinamiku naplate, dok dugovanja prema dobavljačima imaju trend porasta i otežavajuće djeluju na poslovanje. Prema zvaničnim podacima Federalne uprave za šumarstvo u sektoru šumarstva Federacije BiH je u 2011. godini bilo zaposleno ukupno 4 348 radnika od čega je oko 52% šumarske struke. Kantonalna šumskoprivredna društva zapošljavaju ukupno 3 858 radnika od kojih je 1 638 ili 42% sa srednjom stručnom spremom. Primjetna je tendencija angažovanja drugih privrednih subjekata koji su registrovani za obavljanje poslova u šumarstvu (većinom u području iskorištavanja šuma) što ima pozitivan uticaj, kako na poslovanje preduzeća smanjivanjem visokih fiksnih troškova, tako i na povećanje zaposlenosti u ruralnim područjima kroz angažovanje sezonske radne snage. Federalna uprava za šumarstvo i kantonalne uprave zapošljavaju ukupno 490 radnika, što je prema zvaničnim navodima nedovoljno za funkcionisanje i pravovremeno obavljanje radnih zadataka. Federalna uprava za šumarstvo nije popunjena kadrovima kako predviđa Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, a problemi vezani za pravni okvir i donošenje Zakona o šumama dodatno otežavaju njeno funkcionisanje. Stepenn stručne spreme zaposlenih u sektoru šumarstva Federacije BiH je prikazan na grafikonu 4.

Grafikon 4: Stepenn stručne spreme zaposlenih u sektoru šumarstva Federacije BiH u 2011. godini

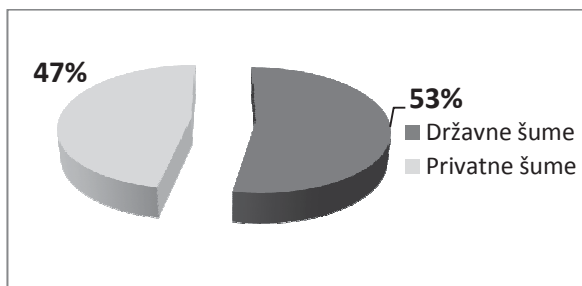
4.3. Organizaciona struktura sektora šumarstva u Republici Srbiji

4.3.1. Stanje šuma u Srbiji

Srbija se smatra srednje šumovitom zemljom. Prema analiziranoj literaturi (Banković et al., 2009), ukupna površina šuma je 2 252 400 ha. Šumovitost Srbije iznosi 29,1%, a razlikuje se po pojedinim regionima: Vojvodina 7,1%, središnja Srbija sa 37,6. U odnosu na ukupnu površinu šuma u središnjoj Srbiji i Vojvodini, sastojine visokog porijekla pokrivaju 27,5%, sastojine izdanačkog porijekla 64,7%, vještački podignute sastojine odnosno šumske kulture 6,1% i planaže (klonovi topola i vrba) 1,7%. Od ukupne površine šuma, u državnom vlasništvu je 1 194 000 ha ili 53%, a u privatnom vlasništvu je 1 058 400 ha ili 47%. Površina šuma i šumskog zemljišta po kategorijama data je u tabeli 3, dok je vlasnička struktura šuma po površini prikazana na grafikonu 5,

Tabela 3. Površina šuma i šumskog zemljišta Srbije

Kategorija šuma	Državna šuma		Privatna šuma	
	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%
Visoke prirodne sastojie	442 400	37,1	178 800	16,9
Izdanačke prirodne sastojine	616 000	51,5	840 400	79,4
Vještački podignute sastojine	135 600	11,4	39 200	3,7
Ukupno	1 194 000	100%	1 058 400	100%

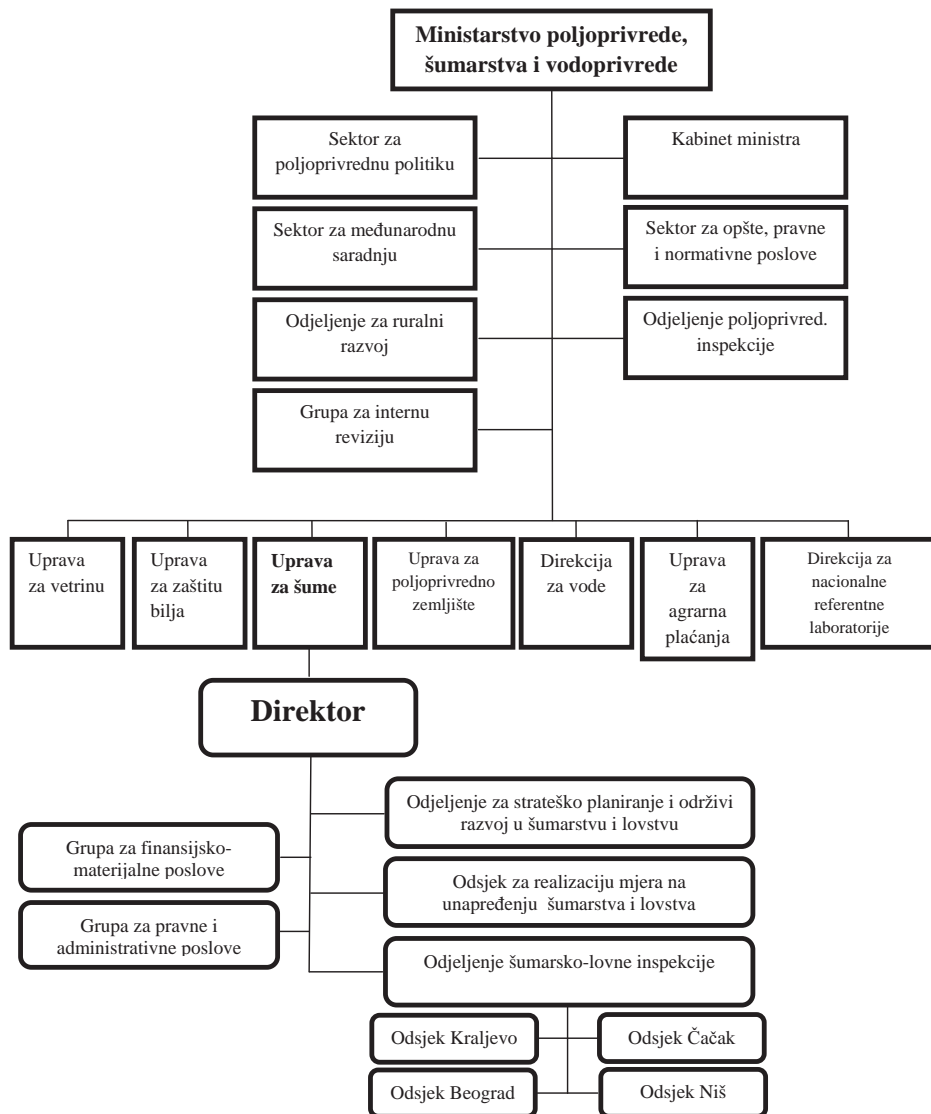
Grafikon 5. Vlasnička struktura šuma po površini u Srbiji

Zakonodavni okvir za sektor šumarstva Srbije čine Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije iz 2006. godine i Zakon o šumama iz 2010. godine objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije br. 30/10.

4.3.2. Organizaciona struktura Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vlade Republike Srbije

Nadležno ministarstvo za šumarstvo u Republici Srbiji je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Nadležnosti u pogledu šumarstva se na republičkom nivou nalaze u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, a na pokrajinskom u okviru Pokrajinskog Sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo. Osnovu strateškog i zakonodavnog okvira čine Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije iz 2006. godine (Vlada Republike Srbije, 2006) i Zakon o šumama Republike Srbije iz 2010. godine (objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije br. 30/10 od 07. maja 2010. godine).

U okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede formirana je Uprava za šume, koja obavlja zakonodavno-regulativnu i nadzornu, administrativnu funkciju. Organizaciona struktura Ministarstva, kao i Uprave za šume Srbije, data je na shemi 4.

Shema 4. Organizaciona struktura Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, i Uprave za šume Srbije

Uprava za šume, kao organ uprave u sastavu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, obavlja poslove državne uprave i stručne poslove, koji se odnose na politiku šumarstva, očuvanje šuma, unapređenje i korišćenje šuma i divljači, sprovođenje mjera zaštite šuma i divljači, kontrolu sjemena i sadnog materijala u šumarstvu. Pokrajinski Sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo u

Novom Sadu, u vršenju javne uprave, obavlja administrativno-upravne poslove usvajanja planskih dokumenata gazdovanja šumama na teritoriji AP Vojvodine. Šumarska inspekcija je republički organ uprave koji vrši inspeksijski nadzor nad izvršavanjem odredbi Zakona o šumama i drugih propisa u oblasti šumarstva, nad sprovođenjem mjera koje utvrđuju korisnici šuma, kao i nadzor nad izvršavanjem propisa o zaštiti šumskog bilja od biljnih bolesti i štetočina u šumama. Generalni inspektorat poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je posebna organizaciona jedinica u okviru Ministarstva i obavlja inspeksijske poslove koji se odnose na: inspeksijski nadzor iz oblasti poljoprivrednog zemljišta; fitosanitarni nadzor i inspekciju u unutrašnjem i spoljnom prometu bilja, semena i sadnog materijala, kao i druge inspeksijske poslove u oblasti poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

4.3.3 Organizaciona struktura javnih preduzeća

Prema navodima dostupne literature (Nonić, 2010) postojeća organizacija gazdovanje državnim šumama u Srbiji, obuhvata osam javnih preduzeća: JP „Srbijašume“, JP „Vojvodinašume“, četiri JP nacionalnih parkova, Javno preduzeće za gazdovanje zaštitnim šumama „Borjak“ iz Vrnjačke Banje. U odnosu na ukupnu površinu, JP „Srbijašume“ gazduje sa više od 77 % državnih šuma ili 775 000 ha, JP „Vojvodinašume“ sa oko 11% ili 108 000 ha, dok JP nacionalnih parkova gazduju sa 8 % površine državnih šuma ili 80 000 ha, ostali korisnici učestvuju sa manje od 1%.

4.3.3.1. Organizacija Javnog preduzeća „Srbijašume“

Prema izvornoj dokumentaciji (JP Srbijašume, 2013), JP „Srbijašume“ obavlja stručno-tehničku službu za državne i privatne šume, određene državno-administrativne funkcije, vlasničko-upravljačke funkcije u ime države kao vlasnika državnih šuma i proizvodno-komercijalne djelatnosti na području šumarstva, lovstva i drugim područjima.

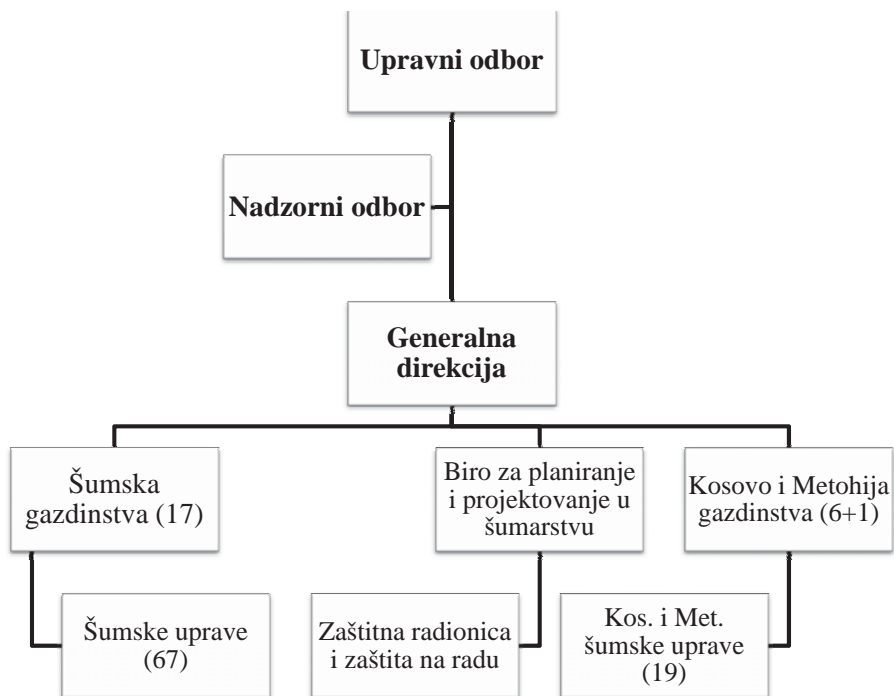
U teritorijalnom pogledu, u JP „Srbijašume“ je zastupljena trostepena organizacija:

- generalna direkcija;
- dijelovi preduzeća (šumska gazdinstva, Biro za planiranje i projektovanje u šumarstvu i Zaštitna radionica);
- radne jedinice (šumske uprave i ostale radne jedinice).

Generalna direkcija, sa sjedištem u Beogradu, predstavlja najviši nivo donošenja odluka preduzeća. Sastoji se iz devet sektora, koji su podijeljeni na odjeljenja. Organi upravljanja u Generalnoj direkciji su: Upravni odbor (11 članova, od kojih se pet imenuje od strane JP), generalni direktor (rukovodi radom JP) i Nadzorni odbor (pet članova, od čega dva člana imenuje JP). Šumskih gazdinstava ima 17, koja su formirana kao profitni centri na nivou šumskih područja. Unutrašnju organizaciju

šumskih gazdinstava čine odgovarajuće službe i odsjeci. Na čelu šumskog gazdinstva se nalazi direktor gazdinstva.

Šumske uprave, kojih ima 67, su osnovne jedinice planiranja i organizovanja poslova na gazdovanju šumama, i sastoje se iz šumskih revira i rejlona. Svojim poslovanjem, šumska uprava neposredno odgovara šumskom gazdinstvu. Organizaciona struktura JP "Srbijašume", data je na shemi 5.

Shema 5. Organizaciona struktura JP „Srbijašume“

Prema izvornoj dokumentaciji (JP "Srbijašume", 2013), u JP "Srbijašume" je na dan 26.03.2013. godine zaposleno 3 506 radnika.

4.3.3.2. Organizacija Javnog preduzeća „Vojvodinašume“

Prema izvornim podacima preduzeća (JP "Vojvodina šume", 2013), Javno preduzeće za gazdovanje šumama „Vojvodinašume“ je organizovano u tri organizaciona nivoa:

- generalna direkcija;
- šumska gazdinstva (4) i "Vojvodinašume-Lovoturs", kao dijelovi preduzeća;
- šumske uprave (18) i ostale radne jedinice.

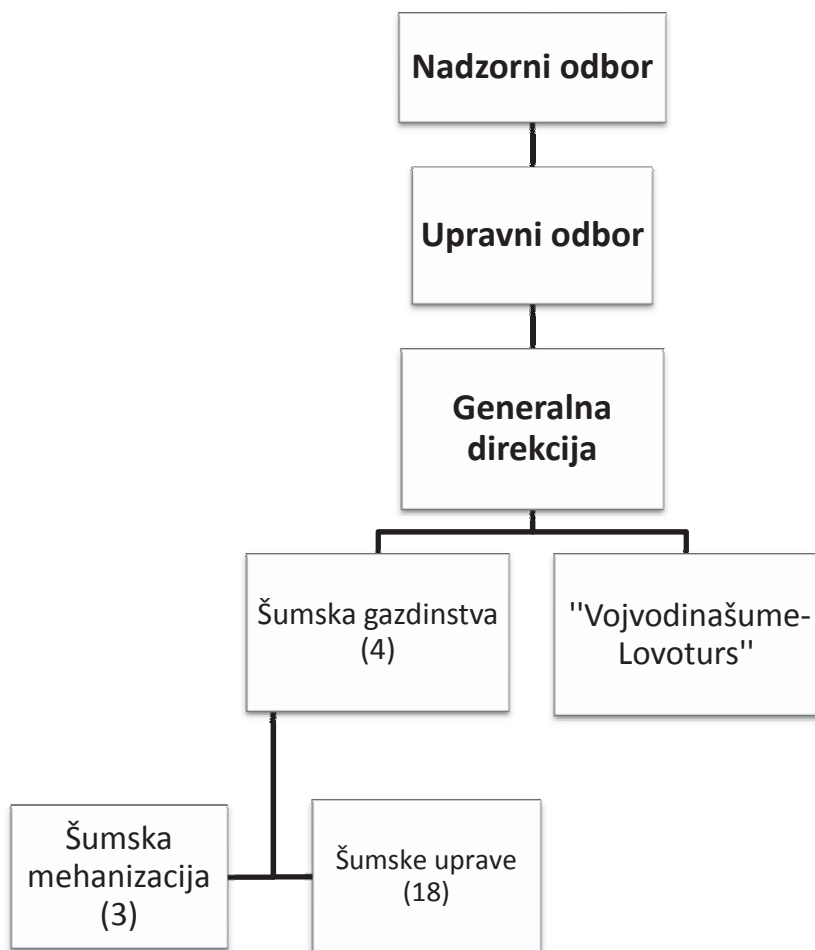
Direkcija preduzeća se bavi strategijskim, razvojnim i koordinacionim radom i nadzorom rada dijelova preduzeća. Organizacionu strukturu direkcije čine sektori. Šumska gazdinstva su formirana na nivou šumskih područja, a njihovu organizacionu strukturu čine službe. Šumske uprave su osnovne jedinice planiranja i organizovanja poslova gazdovanja šumama. Javno preduzeće za gazdovanje šumama „Vojvodinašume“, sa sjedištem u Novom Sadu, nastalo je izdvajanjem šumskih gazdinstava Pančevo, Sremska Mitrovica, Novi Sad i Sombor, kao i “Lovotursa”-Novi Sad iz sastava JP „Srbijašume”

Табела 4. Šumska gazdinstva u sastavu JP „Vojvodinašume“

Naziv	Šumsko gazdinstvo	
	Sjedište	Površina (ha)
Sremska Mitrovica	Sremska Mitrovica	42 644
Banat	Pančevo	49 494
Sombor	Sombor	23 594
Novi Sad	Novi Sad	14 143
Ukupno		129 875

Organi upravljanja JP “Vojvodinašume” su Upravni odbor i Nadzorni odbor. Upravni odbor JP „Vojvodinašume“ imenuje Skupština AP Vojvodine i broji 11 članova. Predstavnici zaposlenih su zastupljeni sa pet članova. Mandat traje četiri godine uz mogućnost ponovnog izbora.

Upravni odbor utvrđuje poslovnu politiku, donosi plan razvoja i program rada, odlučuje o promjenama djelatnosti, usvaja izvještaje o poslovanju, odlučuje o raspodjeli dobiti, donosi investicione odluke i drugo u skladu sa Odlukom o formiranju preduzeća, Statutom, Zakonom o privrednim društvima i drugim zakonima. Nadzorni odbor imenuje Skupština AP i broji pet članova. Predstavnici zaposlenih su zastupljeni sa dva člana. Mandat traje četiri godine, uz mogućnost ponovnog izbora. Nadzorni odbor vrši nadzor nad poslovanjem preduzeća, pregleda godišnji izvještaj, periodični obračun, godišnji obračun i prijedlog za raspodjelu dobiti. Organ rukovođenja je direktor. Direktora preduzeća imenuje Skupština AP na prijedlog Izvršnog vijeća AP. Mandat traje četiri godine uz mogućnost ponovnog izbora.

Shema 6. Organizaciona struktura JP „Vojvodinašume“

Direkcija preduzeća predstavlja najviši nivo u procesu donošenja odluka. Šumska gazdinstva su formirana na nivou šumskih područja i predstavljaju profitne centre. Šumske uprave su osnovne jedinice planiranja i organizovanja poslova gazdovanja šumama. Dio preduzeća “Vojvodinašume-Lovoturs” je specijalizovan za lov, lovni turizam i uzgoj fazanske divljači. Prema raspoloživim podacima, broj zaposlenih u Javnom preduzeću „Vojvodinašume“ u 2008. godini iznosio je oko 1 752, od čega je oko 160 inženjera šumarstva (JP “Vojvodina šume”, 2013).

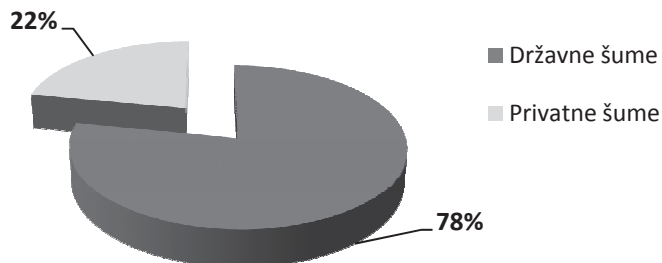
4.4. Organizaciona struktura sektora šumarstva u Republici Hrvatskoj

4.4.1. Stanje šuma u Hrvatskoj

Po zvaničnim podacima preduzeća za gazdovanje šumama “Hrvatske šume” d. o. o. (Hrvatske šume d.o.o., 2013), ukupna površina šuma i šumskih zemljišta u Hrvatskoj iznosi 2688687 ha, što je 47% kopnene površine države. Od toga je 2 106 917 ha ili 78% u vlasništvu Republike Hrvatske, dok je 581 770 ha ili 22% u vlasništvu privatnih vlasnika. Osim po vlasništvu, šume u Hrvatskoj se razvrstavaju i prema njihovoj namjeni. Prema Zakonu o šumama Republike Hrvatske, šume po namjeni mogu biti privredne, zaštitne i šume s posebnom namjenom. Privredne šume, uz očuvanje i unapređenje njihovih opštekorisnih funkcija, koriste se za proizvodnju šumskih proizvoda. Zaštitne u prvom redu služe za zaštitu zemljišta, voda, naselja, objekata i druge imovine. Šume sa posebnom namjenom su zaštićeni dijelovi prirode (strogi rezervati, nacionalni parkovi, posebni rezervati, spomenici prirode, park-šume); šume i dijelovi šuma registrovane za proizvodnju šumskog sjemena (sjemenske sastojine); šume namijenjene naučnim istraživanjima; šume za potrebe odbrane Republike Hrvatske.

Tabela 5. Površina šuma prema namjeni i kategorijama u Hrvatskoj

Kategorija šuma	Državna šuma	Privatna šuma	Druge pravne osobe	Uzgojni oblik		
	Površina (ha)	Površina (ha)	Površina (ha)	Visoke %	Niske %	Šikare i sl. %
Privredne šume	1 838 783	576 832	492	Visoke 59 %	Niske 24 %	Šikare i sl. 17%
Zaštitne šume	145 634	4 022	4 883			
Šume sa posebnom namjenom	34 570	917	82 555			
Ukupno	2 018 987	581 770	87 930			

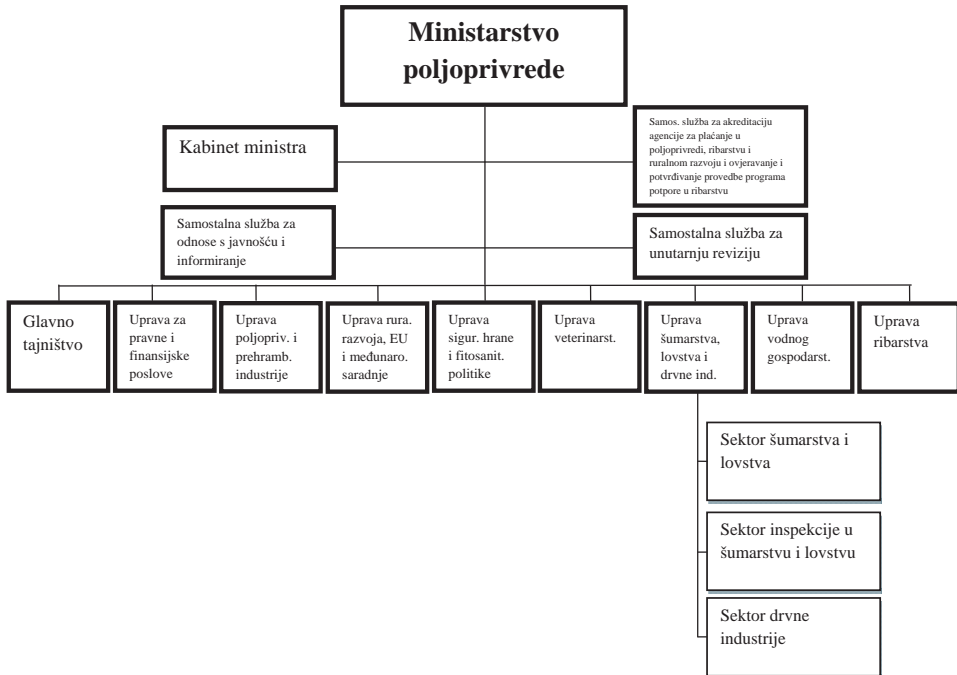
Grafikon 6. Vlasnička struktura šuma po površini u Hrvatskoj

Osnovu strateškog i zakonodavnog okvira u Republici Hrvatskoj čini Nacionalna

šumarska politika i strategija iz 2003. godine (objavljeno u Narodnim novinama RH 120/03), kao i Zakon o šumama RH, objavljen u Narodnim novinama br. 140/05, sa izmjenama i dopunama u Narodnim novinama 82/06, 129/08, 80/10, 124/10 i 25/12.

4.4.2. Organizacija Ministarstva poljoprivrede Vlade Republike Hrvatske

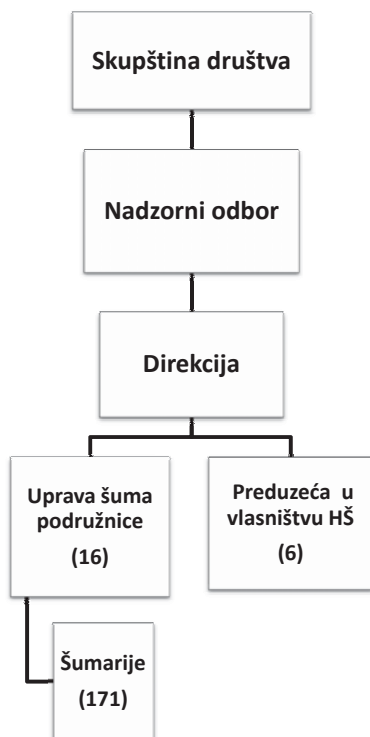
Nadležno Ministarstvo za šumarstvo u Hrvatskoj je Ministarstvo poljoprivrede, u okviru kojeg se nalazi Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije (Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede (2013)). U okviru javnog sektora nalazila se i Javna šumarska služba „Šumarska savjetodavna služba“, koja je pružala podršku privatnim vlasnicima šuma i kojoj je svrha bila pružanje stručne pomoći privatnim vlasnicima šuma. Izmjenama Zakona o šumama koje su donesene 22.09.2010. godine (Zakon o izmjenama Zakona o šumama Republike Hrvatske 22.09.2010. godine, „Narodne novine“ broj 124/10, definisano je da se Šumarska savjetodavna služba ukida, a poslove, službenike i namještenike, opremu, prava i obaveze, kao i finansijska sredstva Šumarske savjetodavne službe preuzelo je trgovačko društvo „Hrvatske šume“. d.o.o. (Vlada Republike Hrvatske (Vlada RH), 2010). Organizaciona šema Minstarstva poljoprivrede RH, prikazana je na shemi 7.

Shema 7. Organizaciona struktura Ministarstva poljoprivrede Vlade Hrvatske

4.4.3. Organizacija preduzeća „Hrvatske šume“ d. o. o.

Prema izvornim podacima preduzeća (“Hrvatske šume” d.o.o.), sadašnje preduzeće za gazdovanje državnim šumama “Hrvatske šume” d. o. o. je pravni nasljednik javnog preduzeća “Hrvatske šume”, koje je bilo javno preduzeće za gazdovanje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj, p. o, i koje je bilo osnovano na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama (Narodne novine RH, br. 41/90), s početkom rada 1. januara 1991. godine. Sadašnje preduzeće “Hrvatske šume” d. o. o. je troslojno organizovano trgovačko društvo u vlasništvu države s Direkcijom u Zagrebu, u čijem sastavu se nalazi 16 podružnica uprava šuma i 171 šumarija (u drugim zemljama imenovano kao šumska uprava). Na čelu društva je predsjednik uprave, rad kontroliše Nadzorni odbor (oboje imenuje Vlada Republike Hrvatske), a glavne odluke donosi Skupština društva. Pored činjenice da su osnovane u formi društva sa ograničenom odgovornošću, specifičnost u odnosu na ostala javna preduzeća u regionu je i da “Hrvatske šume” d. o. o. imaju u svom vlasništvu i šest firmi, i to “HŠ Consult” d. o. o, “Šumska biomasa” d. o. o, “Kamenolomi Krašić” d. o. o, “Drvena galanterija” d. o.

Shema 8. Organizaciona struktura "Hrvatske šume" d. o. o.

o, "Rasadnik piket" d. o. o. i "Ambalaža" d. o. o. Organizaciona struktura preduzeća "Hrvatske šume" d. o. o. prikazana je na shemi 8.

Prema raspoloživim podacima, preduzeće zapošljava oko 8.500 radnika od čega 1.250 sa visokom stručnom spremom, što predstavlja oko 15% zaposlenih.

4.5. Organizaciona struktura šumarstva u Crnoj Gori

4.5.1. Stanje šuma u Crnoj Gori

Prema zvaničnim podacima (Vlada Crne Gore (Vlada CG), 2008), ukupna površina šuma i šumskog zemljišta iznosi 743 609 ha ili 54% državne teritorije. Po stepenu šumovitosti, Crna Gora pripada samom evropskom vrhu, sa 0,9 ha šuma po glavi stanovnika. Pod šumom je 621 000 hektara, dok neobraslo šumsko zemljište čini 123 000 ha. Šume i šumska zemljišta u državnoj svojini zahvataju 500 000 ha ili 67%, dok šume i šumska zemljišta u privatnom vlasništvu čine 244 000 ha ili 33%. Stanje šuma i šumskog zemljišta u CG dato je u tabeli 6., dok je vlasnička struktura prikazana na grafikonu 7.

Tabela 6. Stanje šuma i šumskog zemljišta u Crnoj Gori

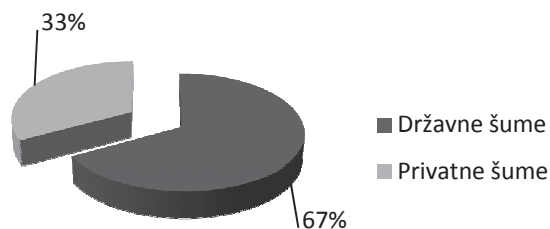
Kategorija šuma i šumskog zemljišta	Procentualno učešće (%)	Površina (ha)
Visoke ekonomske šume	61	453 601
Izdanačke šume	12	89 233
Šikare i makije	13	96 669
Neobraslo šumsko zemljište	14	104 105

Zvanični podaci Zavoda za statistiku Crne Gore – MONSTAT (Zavoda za statistiku Crne Gore-MONSTAT (ZZSCG), 2013) su blago različiti u odnosu na podatke iz nacionalne šumarske politike, i tu je navedeno da je površina pod šumama 627 168 ha (u NŠP 621 000 ha), i to u omjeru navedenom u tabeli 7.

Tabela 7. Površina šuma po vrstama sastojina

Godina	Ukupno	Čiste sastojine ha		Mješovite sastojine ha		
		Lišćara	Četinara	Lišćara	Četinara	Lišćara - četinara
1996	545 436	183 300	45 571	188 094	35 260	93 211
1999	545 011	182 575	45 886	188 100	35 239	93 211
2002	545 153	182 575	45 998	188 100	35 277	93 203
2005	617 080	206 636	45 015	230 641	41 385	93 403
2008	627 168	203 218	57 595	228 396	44 728	93 231

Šume namijenjene uzgoju drveta pokrivaju 348 000 ha, zaštitne šume su određene na 66 000 ha, dok su šume u nacionalnim parkovima na 12 975 ha. (ZZSCG, 2013)

Grafikon 7. Vlasnička struktura šuma po površini u Crnoj Gori

Osnovu strateškog i zakonodavnog okvira za sektor šumarstvo predstavlja Nacionalna šumarska politika Crne Gore iz 2008. godine, kao i Zakon o šumama iz 2010. godine, (“Službeni list Crne Gore”, br. 74/10).

4.5.2. Organizacija Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vlade Crne Gore

Nadležno ministarstvo za Sektor šumarstva je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja. Ovo ministarstvo je organ Vlade koji hijerarhijski ima vodeću ulogu u procesima upravljanja šumskim resursima i kreiranja ekonomskih i ostalih sektorskih politika, koje ostvaruje njihovim predlaganjem Vladi Crne Gore, kao i sprovođenjem tih politika. Neke od osnovnih djelatnosti Sektora šumarstva su da prati i proučava razvoj šumarstva, predlaže mjere ekonomske politike u oblasti šumarstva, prati stanje i uslove privređivanja i poslovne rezultate preduzeća u ovoj oblasti; podstiče aktivnosti na realizaciji proizvodnih zadataka iz oblasti proizvodnje šumskih sortimenata, šumsko-uzgojnih radova i šumskih komunikacija; prati proizvodnju iz oblasti sjemenarstva i rasadničke proizvodnje i predlaže preduzimanje potrebnih mjera za njeno unapređjivanje; proučava i predlaže mjere za zaštitu šuma od biljnih bolesti i štetočina; priprema dokumentacionu osnovu za izradu i donošenje šumsko-privrednih osnova, programa i šumsko-uzgojnih radova i šumskih kolaudacija u Crnoj Gori i programa šumskih komunikacija, planova gazdovanja šumama i drugih planskih dokumenata u oblasti šumarstva; prati aktivnosti na prestrukturiranju preduzeća iz oblasti šumarstva; prati, proučava i vodi aktivnosti na preduzimanju mjera na organizaciji lovstva i inostranog lovnog turizma, zaštitu i uzgoj divljači, izradi lovno-privrednih osnova; predlaže donošenje zakona i drugih propisa iz oblasti šumarstva, lovstva i zaštite bilja u šumarstvu.

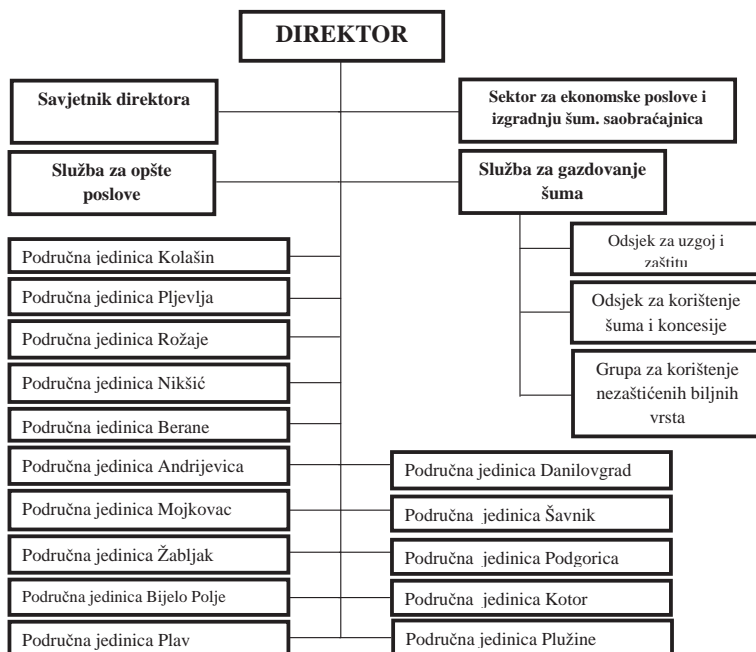
U organizacionom smislu, Sektor šumarstva u Ministarstvu je podijeljen na dva odjeljenja, i to: Odjeljenje administrativnih poslova šumarstva, lovstva i zaštite bilja u šumarstvu, i Odjeljenje inspeksijskih poslova, šumarstva, lovstva i zaštite bilja u šumarstvu (Vlada CG, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, 2013). Organizaciona struktura Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Vlade Crne Gore prikazana je na shemi 9.

Shema 9. Organizaciona struktura Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vlade Crne Gore

4.5.3. Organizacija Uprave za šume Crne Gore

Organ državne uprave nadležan za gazdovanje šumama je Uprava za šume. Uprava za šume gazduje šumama u državnom vlasništvu i obavlja stručne poslove na gazdovanju šumama u privatnom vlasništvu. U organizacionom smislu podijeljena je na 15 područnih jedinica i Centralnu upravu u Pljevljima. Izvođenje radova u šumi i prerada šumskih proizvoda prepuštena je privatnom sektoru i tržištu. Uprava za šume gazduje na površini od oko 450 000 ha, broj zaposlenih prema raspoloživim informacijama je oko 500, od čega je 80 inženjera šumarstva.

Shema 10. Organizacija Uprave za šume Crne Gore

4.5.4. Organizacija preduzeća za gazdovanje šumama

Situacija sa javnim preduzećima šumarstva u Crnoj Gori je specifična u poređenju sa situacijom u drugim državama analiziranim u ovom radu. Vlada Republike Crne Gore je 18. januara 2001. godine donijela odluku o posebnom programu privatizacije javnog preduzeća „Crna Gora šume“ u kojoj se utvrđuje postupak svojinske, upravljačke i organizacione transformacije i privatizacije JP „Crna Gora šume“. Posebnim programom privatizacije se predviđa upis akcija od strane zaposlenih u skladu sa zakonom i podjela Javnog preduzeća na 14 šumarskih preduzeća i nadležni organ državne uprave za gazdovanje šumama. Veličina i struktura kapitala Javnog preduzeća nakon primjene sljedećih modela transformacije bi bila sljedeća: 1. zaposleni i ranije zaposleni dobijaju 24,12% ukupnih sredstava, od čega je 14,12% na izdavanje i podjelu besplatnih akcija po osnovu popusta na upisane akcije po povlašćenim uslovima, i 10% na izdavanje i podjelu besplatnih akcija zaposlenim i ranije zaposlenim u preduzeću koji imaju najmanje tri godine radnog staža u preduzeću; 2. Prenos netransformisanog kapitala na fondove ili 75,88% ukupnog kapitala, od čega je 45,53% na Fond za razvoj, 22,76% na Penzioni fond i 7,59% na Fond za zapošljavanje. Ukupni kapital Javnog preduzeća iznosio je 20.104.452

DEM na dan 30.06.2000. godine.⁵ Prema navodima NŠP, šumarska preduzeća koja su nastala transformacijom Javnog preduzeća „Crna Gora šume“ su u ovom trenutku gotovo sva privatizovana.

Odredbom člana 71. Zakona o šumama («Sl. list Crne Gore», br. 74/10 od 17.12.2010. godine, 40/11 od 08.08.2011. godine), dato je ovlašćenje organu državne uprave nadležnom za gazdovanje šumama da putem ugovora, na osnovu konkursa, daje šume na korišćenje, a da su šumarska preduzeća obavezna da plaćaju koncesionu naknadu pod uslovima i na način utvrđen Ugovorom, s tim da početnu visinu te naknade određuje Vlada Crne Gore. Pravo na koncesiju imaju sva preduzeća koja ispunjavaju uslove predviđene konkursom sa elaboratom. Davanje šuma na korišćenje je na dugoročni period od pet do 30 godina. Obim koncesije okvirno se utvrđuje na osnovu programa gazdovanja šumama i izvođačkim projektom. Obim sječe na godišnjem nivou može varirati u odnosu na obim utvrđen koncesionim ugovorom, u granicama odstupanja $\pm 20\%$, s tim što u ukupnom obimu koncesije ne smije odstupati $\pm 10\%$. (Vlada CG, 2010. i 2011).

5. UPOREDNI PRIKAZ STANJA ŠUMSKOG FONDA i postojeća organizaciona rješenja za sektor шумарства u analiziranim područjima

U ovom poglavlju dajemo uporedni prikaz stanja šumskog fonda, postojeća organizaciona rješenja u шумарству u navedenim zemljama. Uporedni prikaz dat je u okviru tabela 8. i 9.

Tabela 8. Stanje šumskog fonda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH Srbiji, Hrvatskoj i Crnoj Gori

	Republika Srpska	Federacija Bosne i Hercegovine	Srbija	Hrvatska	Crna Gora
Šumovitost (%)	52	48	29	47	54
Površina pod šumama (ha)	1 278 181	1 521 400	2 252 400	2 688 687	743 609
Državne šume (%)	78	82	53	78	67
Privatne šume (%)	22	18	47	22	33
Visoke šume (%)	55	45	27	59	61
Niske šume (%)	17	21	65	24	25
Ostalo (%)	28	34	8	17	14
P šuma/stanovn.(ha)	0,8		0,3	0,5	0,9

⁵ Vlada CG (2001): "Odluka o posebnom programu privatizacije javnog preduzeća „Crna Gora šume“, Službeni list Republike Crne Gore, broj 4/01

Tabela 9. Organizaciona rješenja u šumarstvu u navedenim zemljama

	Republika Srpska	Federacija BiH	Srbija	Hrvatska	Crna Gora
Zasebno ministarstvo šumarstva	NE	NE	NE	NE	NE
Uprava za šume	NE	DA	DA	DA	DA
Agencija za šume	NE	NE	NE	NE	NE
Javna preduzeća šumarstva	„Šume Republike Srpske“	10 JPŠ u 10 kantona.	„Srbijašume“, „Vojvodinašume“	„Hrvatske šume“ d. o. o.	Uprava za šume upravlja i gazduje državnim šumama, privatne kompanije se bave iskorišćavanjem putem koncesije
Inspeksijski poslovi	Republička uprava za inspeksijske poslove- Republički inspektorat- Inspekcija za šumarstvo i lovstvo	Federalna uprava za inspeksijske poslove- nivo Federacija BiH Kantonalne uprave za inspeksijske poslove u svim kantonima	Uprava za šume- Odjeljenje šumarske i lovne inspekcije	Ministarstvo poljoprivrede- Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije- Sektor inspekcije u šumarstvu i lovstvu	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Sektor šumarstva – Odjeljenje inspeksijskih poslova, šumarstva, lovstva i zaštite bilja u šumarstvu
Važeći Zakon o šumama	Zakon o šumama Republike Srpske 2008. (Sl. gl. RS 75/08)	-Zakon o šumama Federacije BiH iz 2002. godine (Sl. novine FBiH br. 23/02) -Uredba o šumama Federacije BiH iz 2009. godine (Sl. novine FBiH br. 83/09) - Trenutno "pravni vakum"	Zakon o šumama Srbije 2010. godina. (Sl. gl. RS 30/10)	Zakon o šumama Hrvatske 2005. (NN RH, 140/05)	Zakon o šumama Crne Gore 2010. godina. (Sl. l. CG 74/10)
Politika/ strategija	Strategija razvoja šumarstva R. Srpske, 2012.		Strategija razvoja šumarstva R. Srbije, 2006.	Nacionalna šumarska politika i strategija, 2003.	Nacionalna šumarska politika, 2008.

6. ZAKLJUČCI

Sektor шумарства представља примарну грану привреде, i zbog toga pri svakom djelovanju u ovom sektoru treba voditi računa da to bude u skladu sa principima održivosti i trajnosti prinosa, prirasta i prihoda. Zbog evidentnih posljedica prekomjerne (planske, ali dobrim dijelom i neplanske) eksploatacije prirodnih resursa (najviše u posljednjih 20 godina), naročito je postala izražena potreba za njihovim održivim razvojem. Zbog toga šume predstavljaju državni resurs za koji poslovi planiranja, zaštite i kontrole, treba trajno da ostanu u nadležnosti države i državnih institucija. U tom smislu, organizacione strukture šumarskih institucija, ali i preduzeća i drugih organizacija iz oblasti шумарства, treba da budu formirane na osnovnim principima održivog razvoja i zelene ekonomije, kao i da stalno rade na stvaranju funkcionalnog sistema koji će preventivno i korektivno djelovati na sve eventualne nepravilnosti i neusaglašenosti koje se mogu pojaviti.

Od svih analiziranih zemalja, jedino u entitetu Republika Srpska nije uspostavljena Uprava za šume. Do sada je resor шумарства u Ministarstvu poljoprivrede, шумарства i vodoprivrede funkcionisao po sistemu stručnih saradnika za pojedine oblasti, a u 2013. godini (Službeni glasnik RS 51/13) donesen je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Ministarstvu poljoprivrede, шумарства i vodoprivrede, kojim su u okviru Resora шумарства formirana dva odjeljenja za odjeljenje za strateško planiranje i održivo gazdovanje šumam, i odjeljenje za kontrolu korisnika šuma. Smatramo da je ovom reorganizacijom izvršen pozitivan pomak, ali da se ova problematika svakako treba dodatno razraditi sa stručne i naučne strane, kako bi se predložilo optimalno rješenje za trenutnu situaciju.

Organizacija шумарства u većini zemalja je centralizovana što nije najbolje rješenje, jer se stvaraju tromi i spori sistemi, koji onemogućavaju donošenje odluka na nižim nivoima organizacije, a samim tim se smanjuje i odgovornost za donesene odluke. Prednost decentralizacije je što omogućuje veći stepen autonomije pri odlučivanju, odnosno donošenju stručnih odluka i povećava odgovornost za donesene odluke. To je samo jedan od problema koji treba da budu dodatno istraženi u cilju donošenja preporuka za njihovo rješavanje.

Još neki od identifikovanih problema koji direktno ili indirektno utiču na efikasnost i efektivnost organizacionih struktura u sektoru шумарства zemalja za koje se vršilo istraživanje, a za koje je potrebno dodatno istraživanje u cilju njihovog rješavanja su:

- nedovoljno razvijen resor шумарства u ministarstvima, najčešće sa nedovoljnim brojem zaposlenih;
- zakonodavni okvir u шумарstvu je podložan čestim promjenama, i nedovoljno usklađen sa evropskim zakonodavnim okvirima i načelima održivog gazdovanja šumskim resursima;

- функције планирања, заштите и контроле често одвојене од власника шума;
- прекобројан и често nedovoljno квалификован кадар у јавним предузећима;
- nepostojanje (или zastarjela) основне документације која се односи на организациону структуру и систематизацију радних мјеста;
- систематизација радних мјеста често урађена без поштовања научно заснованих критерија за изградњу организационих структура у шумарству;
- велики stepen centralizacija у предузећима шумарства;
- nejasno или nedovoljno definisani одговарајућих финансијских механизма на nivou држава, којима би се обезбједила nesmetana ulaganja у prostu и proširenu reprodukciju у шумарству, а time и ulaganje у истраживања за stalno prilagođavanje организационе структуре trenutnim потребима;
- nedovoljna финансијска подршка државе са директним uticajem на занемаривање развоја сектора малих и средњих предузећа директно или indirektno vezаних за сектор шумарства;
- nedovoljna saradnja и neusaglašeni proizvodno-poslovni односи са drvno-prerađivačka industrijom,
- kapaciteti drvno-prerađivačke industrije predimenzionirani (што ствара притисак на шумарство и nekada sječu преко dozvoljenog etata), али са malim stepenom finalizacije производа, као и са malim stepenom usaglašavanja рада са zahtjevima standarda (EU regulativa о дрвету, FSC CoC....);
- велики број власника приватних шума, и велики број приватних посједa, најчешће са великим učešćem изданаčkih шума;
- pojedinačne и nedovoljne активности на umrežavanju и zajedničkom djelovanju власника приватних шума;
- nedovoljno и sporo uključivanje, и prilagođavanje организационих структура за uključivanje у savremene trendove у evropskom и svjetskom шумарству (primjer FSC standardi, karbon krediti, energetske plantaže...);
- у vezi са prethodnim - организационе структуре nedovoljno usmjerene на iskorišćavanje свих функција шуме – ekološke, socijalne и ekonomske;
- nedovoljna saradnja струке и науке у kreiranju funkcionalnih организационих структура у institucijama и poslovnim sistemima, као и у usaglašavanju и kreiranju obrazovnih programa prilagođenih savremenim tokovima и potrebama tržišta.

LITERATURA

- Banković S., Medarević M., Pantić D., Petrović N., Šljukić B., Obradović S.(2009):
“Šumski fond Republike Srbije-stanje i problemi”, Glasnik Šumarskog fakulteta, Šumarski fakultet, Beograd
- Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (2011): Informacija o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2011. godini i planovi gospodarenja šumama za 2012. godinu, Sarajevo
- Hrvatske šume d.o.o. (2013):
<http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/ume/opcenito/sumeuhrv>, elektronski resurs, na dan 19.06.2013.
- “Hrvatske šume” d.o.o. (2013):
<http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/tvrtka/onama>, na dan 19.06.2013.
- JP “Srbijašume” (2013): <http://www.srbijasume.rs>, na dan 19.06.2013.
- JP “Srbijašume” (2013): “Informator o radu JP “Srbijašume”,
<http://www.srbijasume.rs/pdf/informator.pdf>, na dan 19.06.2013.
- JP “Vojvodina šume” (2013): <http://www.vojvodinasume.rs/preduzece/organizacija-preduzeca/>, na dan 20.06.2013. godine
- JPŠ “Šume RS” (2011): “Katastar šuma i šumskog zemljišta u Republici Srpskoj, stanje 31.12.2011. godine”, Sokolac
- JPŠ “Šume RS” (2013): http://www.sumers.org/portal/index.php?option=com_content&task=view&id=655&Itemid=127,na dan 19.06.2013.
- Nonić, D. (2010): “Organizacija i poslovanje u šumarstvu-praktikum”, Univerzitet u Beogradu Šumarski fakultet, Beograd
- Republički zavod za statistiku Republike Srspeke (2012): “Statistički bilten: šumarstvo”, br. 12, Banja Luka
- Vlada Crne Gore (2008): “Nacionalna šumarska politika Crne Gore”, Podgorica
- Vlada Crne Gore (2011): Zakon o šumama Crne Gore, (“Sl. list Crne Gore”, br. 74/10 od 17.12.2010, 40/11 od 08.08.2011) , član 73.
- Vlada Crne Gore, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (2013):
<http://www.minpolj.gov.me/organizacija/djelatnosti/22684/124.html>
na dan 05.02.2013.
- Vlada Federacije BiH (2002): Zakon o šumama, Službene novine FbiH br. 23/02, Sarajevo

Vlada Federacije BiH (2009): Uredba o šumama, Službene novine FBiH br. 83/09, Sarajevo

Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede (2013): <http://www.mps.hr/default.aspx?id=8> na dan 24.06.2013.

Vlada Republike Srbije (2006): “Strategija razvoja šumarstva RS”, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS, Uprava za šume, Beograd

Vlada Republike Srpske (2012): “Strategija razvoja šumarstva Republike Srpske (2011-2021)”, Banja Luka

Vlada Republike Hrvatske (2010): Zakon o izmjenama Zakona o šumama Republike Hrvatske 22.09.2010. godine, „Narodne novine“ broj 124/10

Zavod za statistiku Crne Gore (2013):
<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=311&pageid=65>,
na dan 26.06.2013.

Dragan Čomić, Nikola Škrbić, Dženen Bećirović, Mirjana Milovanović

SURVEY OF FORESTRY ORGANIZATIONS AND INSTITUTIONS
IN THE REPUBLIC OF SRPSKA, FEDERATION OF B&H,
REPUBLIC OF SERBIA, CROATIA AND MONTENEGRO

Summary

During preparation, the methods of analysis, description and comparison were used. Practical activities and technical means being applied in the research activities and which were used in this paper are classical methods of collecting primary and secondary data through office and field research.

Organizational structures of forestry institutions, as well as of enterprises and other organizations in the field of forestry, should be formed based on the basic principles of sustainable development and green economy and should continuously work to make a functional system which will in a preventive and corrective way influence all possible irregularities and inconsistencies that may occur.

Among the analyzed countries (B&H, Serbia, Croatia and Montenegro), only in the Republic of Srpska, which is one of the two entities in B&H, there is no established Forest Administration. So far, the forestry sector within Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management operated using the system of expert associates in certain areas, and in 2013. (Official Journal of the Republic of Srpska, 51/13) was adopted a new Rulebook on internal organization and job classification in Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management, by which two departments were formed within the forestry sector – department of strategic planning and sustainable forest management, and department for control of forest users. We believe that this reorganization made a positive step, but this issue must be further developed both technically and scientifically, in order to suggest optimal solution for the current situation.

Organization of forestry in most countries is centralized, which is not the best solution since it creates slow systems which prevent decision-making at lower levels of the organization, thus reducing responsibility for the decisions made. The advantage of decentralization is that it provides a greater degree of autonomy in decision-making, expert decisions making and increases responsibility for the decisions taken. That is just one of the problems that need to be further explored in order to make recommendations for their solving.